

Satisfeta aquesta curiositat, la conversa se tornà á enflar sense que jo hi posés més impediments, per lo camí de las desventuras de l'avia que 'm comensavan á interessar. També ella havia perdut la seva mare quan, sent la més gran de quatre germans, no contava mes que tretse ó catorse anys d'edat, y després perdé son pare quedant l'únic sosteniment de sos germanets.

—Era per la guerra dels francesos, deya ella. Un dia tinguerem que fugir de casa perquè los gabaixs venian y se 'n ho enduyan tot. Lo pare no 's volia móurer, pero nosaltres tots ploravam perquè veyam que tothom plorava, y los vehíns lo forsaren á fugir pera posar á salvo las criaturas y 'l bestiar. Encara me 'n recordo com si fos ara. Ell portava al més petit á coll y donava la ma á l'altre, mentres que jo y 'l més grandet arriavam lo bestiar; quant arrivarem dalt de la collada se girá enrera y las llágrimas li anavan cara avall. ¡¡ Foch á can Miquel !! exclamá de prompte posant lo noy á terra mentres que comensá á retorcirse los brassos y á picarse 'l cap eridant com un boig: ¡ Válgans Deu y quina diada mes terrible es aquesta ! ¡¡ Pillós mes que pillós !! Oh hi haig d'anar, hi haig d'anar. Nosaltres prou feyam per aturarlo, pero ell continuava dihent: no, no, deixeu-me estar, anéu tirant cap á la Coma y no 'us moguéu d'allí hasta que jo vingui, anéu, anéu. Y á mi 'm va abraçar dihent: ves, filla meva, ves, y s'arrencá rostos avall tot plorant. Al arribar al xórrech encara 's torná á girar y aixecant los brassos eridá: ¡¡ Adéu, filla meva, adéu !! que potser no 't tornaré á veure may més !

Jo no se quin deliri lo portava á la mort á n' aquell sant home, perquè tot fou joch de pocas taulas. Al arribar al plá se topá ab las francesos y prenentlo per un espia lo fusellaren en peus.

¡ Deu meu y quina diada més trista aquella ! L'endemá alguns vehíns nos acompanyaren al cementiri de las Fonts ahont lo vejerem estirat sobre una escala, ab lo cap tant destrossat que no l'hauria conegut á no ser per la roba que portava. A las nou del matí lo soterraren y á las sis del vespre nos trobavam encara en lo cementiri no teuint ja més llágrimas per plorar. Allavors me digné lo senyor Rector:—Mira filla meva, resarem un últim parestre per l'anima del vostre pare, vindréu á casa á sopar y demá serà un altre dia; jo vos faré acompanyar á casa vostra y... ja hem parlat ab alguns vehíns de la manera que vos hauré d'arreglar.